

Een opmerkelijk onderwijsexperiment in Frankrijk

Door Marja de Vries, 1 juli 2019

Als ons leven in lijn is met de universele wetmatigheden, functioneert het optimaal, komt het overeen met wie we in essentie zijn, is het in balans en harmonie met het grotere geheel en draagt het bij aan het welzijn van alle mensen en al het leven.

'Samenlevingen in Balans' is de term waarmee ik verwijs naar samenlevingen waarvoor geldt dat inzicht in de werking van de universele wetmatigheden een inherent onderdeel is van alle aspecten van de cultuur.

Onlangs kwam ik het boek *'De Natuurwetten van het kind, een revolutionaire visie op opvoeding'* (2017) van Céline Alvarez tegen. Natuurlijk maakte de titel me nieuwsgierig, echter met de term 'natuurwetten' verwijst ze niet expliciet naar de universele wetten, maar eerder naar de natuurlijke principes op basis waarvan kinderen leren en zich ontwikkelen. In dit boek beschrijft ze haar opmerkelijk, zeer dappere en succesvolle onderwijsexperiment onder het motto 'En als we de natuurwetten van het kind nu eens als basis namen om anders over school te gaan nadenken?'

De oorzaak: de wetten van het kind worden onder de voet gelopen

Céline Alvarez schrijft hoe ze al als scholier vaststelde "hoe ons schoolsysteem jaar na jaar het licht in de ogen van heel wat medescholieren doofde en hun unieke talenten fnuikte. Velen van hen raakten daarna op schools vlak in moeilijkheden." Ze stelt vast dat het Franse schoolsysteem geen rekening houdt met de natuurlijke mechanismen van het menselijk leren en dat de schoolse omgeving en dat wat van kinderen wordt gevraagd meestal niet aangepast is aan de manier waarop ze functioneren. "Hoewel ze in staat zijn om zonder inspanning te leren, hebben ze het moeilijk in de klas en raken ze hun zelfvertrouwen kwijt," schrijft ze. "We kunnen problemen op school niet efficiënt oplossen – zelfs niet met de nieuwste programma's of de mooiste tablets – als we niet ook de oorzaak ervan aanpakken: ons systeem legt zijn eigen wetten op, die van het kind worden onder de voet gelopen. Door op zo'n brute manier te werk te gaan, zorgt de school zelf voor problemen, die ze nadien met hervormingen probeert te corrigeren."

De oplossing: ruimte voor de natuurlijke principes voor leren

Daarom was haar conclusie: "geef ze een aangepaste klasomgeving en de overgrote meerderheid van deze kinderen zal ons verrassen met hun snelle denken, met het gemak en het plezier waarmee ze ineens in staat zijn om te leren." In 2009 besloot ze om haar intuïtie te toetsen. Daarvoor had ze een klasje nodig en wilde ze zo vroeg mogelijk en dus bij de kleuters beginnen. Ook wilde ze mogelijke vooroordelen vermijden en daarom haar experiment niet op een particuliere school doen, maar op een openbare school in een achterstandswijk en ze wilde dat de resultaten op een wetenschappelijke wijze getoetst zouden worden: "Om de resultaten tot slot te objectiveren, wilde ik jaarlijks een wetenschappelijke opvolging uitvoeren: elk jaar zouden de kinderen 'geijkte' testen afleggen aan de hand waarvan hun vooruitgang in vergelijking tot de norm gesitueerd zou kunnen worden. Als de resultaten dan zouden zijn waarop ik had gehoopt, hadden zij die het niet wilden

zien, nu echt geen excuus meer.” Kortom, ze had een zeer goed doordacht plan.

Een minister die haar aanmoedigt

Ze is vastbesloten en niet te stoppen. “Het maakte me niet uit welke obstakels ik op mijn weg zou vinden, het was duidelijk dat ik ze zou overwinnen, stuk voor stuk. Eerst moest ze natuurlijk slagen voor het examen voor leerkracht. Dat behaalde ze in 2009 en al in 2011 kreeg ze de steun van het minister van onderwijs. “Ik kreeg van hem een pedagogische volmacht voor drie jaar, te beginnen vanaf september 2011. Ik kreeg een klasje toegewezen in de kleuterschool van Gennevilliers, een ‘gelijkkansenschool’.” De minister moedigde haar aan om samen met wetenschappelijke partners testen uit te voeren om de vooruitgang van de kinderen te kunnen evalueren. Ze begint met 25 kinderen tussen de drie en vier jaar oud (de eerste en tweede klas van de kleuterschool) en werkt vooral met het didactisch materiaal van dr. Séguin en Maria Montessori (mn. haar principe van de begeleide en gestructureerde zelfstandigheid) en richt het klasje zo in dat de kinderen zelfstandig – alleen of in kleine groepjes - kunnen werken, en elke dag was er ook tijd voor een kringgesprek voor de versterking van de basis. Ook krijgt ze toestemming om iemand te kiezen om haar bij te staan.

Een officieel document laat echter op zich wachten

Het enige wat ze nog mist als ze in september 2011 begint is een officieel document dat haar klasje als ‘experimenteel’ erkende, waarin alle voorwaarden staan voor de drie jaar, zodat het experiment ook door zou kunnen gaan als er intussen een andere minister zou komen. Ze geeft voorrang aan de ‘sociale banden’: “We hebben er alles aan gedaan om de kinderen echt met elkaar te verbinden, hen te laten lachen, met elkaar te laten praten, zich uit te drukken, elkaar te helpen, samen te werken en samen te leven. Deze ‘sociale banden’ bleken een echte katalysator voor de ontplooiing en het leren.”

De resultaten van het eerste jaar

De testen na het eerste jaar (2011-2012) zijn indrukwekkend: “Alle leerlingen, op één na, gaan sneller vooruit dan de norm, velen hebben een aanzienlijke vooruitgang geboekt. De leerling die niet vooruit is gegaan in vergelijking met de norm, is ook degene die in de loop van dat jaar het vaakst afwezig was.” Ook de ouders merkten grote veranderingen: “de kinderen werden rustig, zelfstandig, ze hadden veel zelfdiscipline en zorgden ook spontaan voor andere kinderen en waren altijd bereid te helpen als dat nodig was.” De kinderen vertrokken enthousiast naar school, hun taalvaardigheid nam toe en ze lieten vooral een grote vrijgevigheid en empathie zien en wat vooral opviel: ze waren hongerig, we wilden weten en leren! Céline Alvarez stelt vast dat ze zich niet had vergist: voor de kinderen werd leren lezen, schrijven en rekenen opnieuw leuk en ze konden het snel en vaardigheden zoals elkaar helpen, samenwerken en empathie kwamen tot volle ontwikkeling zonder dat daar actief aan gewerkt hoefde te worden.

De resultaten van het tweede jaar

Het volgende jaar (2012-2013) bestond de klas uit dezelfde kinderen nu in de tweede en derde klas plus nieuwe kinderen voor de eerste klas, zodat er nu drie leeftijdsniveaus waren. Maar nog steeds heeft ze het document over de institutionele omkadering niet, hoewel ze daar geregeld naar vraagt. “De *académie* besliste daarom om wetenschappelijke testen te weigeren zolang de administratieve situaties niet was geregeld.” Daarom besluit ze tenslotte aan het einde van het tweede jaar zelf de testen af te nemen met de instemming van de ouders en samen met een onafhankelijk psycholoog. En weer laten die een positieve trend zien: de kinderen blijken een voorsprong te hebben van minstens een jaar in vergelijking met wat wordt verwacht. Aan het einde van het tweede jaar konden alle sterke en 90% van de gemiddelde kleuters lezen en rekenen. Ook hun morele en sociale kwaliteiten vertoonden een enorme vooruitgang. Dat jaar krijgt ze ook bezoek van een aantal wetenschappers, die ook opvallende ontwikkelingen rapporteren, vooral in samenhang met het feit dat er drie leeftijdsgroepen bij elkaar in de klas zitten: “De kinderen uit de derde kleuterklas helpen de jongere kinderen en geven hun kennis door aan hen door zelf het goede voorbeeld te geven.”

Het derde jaar

Tijdens het laatste jaar (2013-2014) is Céline Alvarez erg veel tijd kwijt om het fameuze kaderdocument in handen te krijgen. In februari 2014 lukt dat bijna, maar wegens functie wisselingen op het ministerie van onderwijs gaat het op het laatste moment niet door. Een van de wetenschappers die de klas heeft bezocht stelde toen voor om een alternatieve test te doen. Tijdens het schrijven van haar boek zijn de resultaten van die test nog niet binnen. Toen de drie schooljaren om waren, was het document er nog steeds niet. In juli 2014 besliste de minister om het daarbij te laten... en kon ze haar onderzoek niet verder voortzetten binnen het nationale onderwijs.

Het delen van haar inzichten

Maar Céline Alvarez laat zich niet uit het veld slaan. "Dan zou ik het wel daarbuiten doen. Half juli 2014 nam ik mijn ontslag. Dat was de juiste beslissing, want na de uitzonderlijke en veelbelovende resultaten van de kinderen voelde ik een grote drang om de theorie en de pedagogische instrumenten die zo'n positieve impact hadden gehad, op grote schaal en met meer vrijheid en snelheid dan de nationale onderwijs mij had kunnen geven, in te zetten. Ik vond het belangrijk dat leerkrachten die dat wilden, konden begrijpen hoe wij te werk waren gegaan, stap voor stap." Daarom begint ze een blog, met filmpjes en ook theoretische basisinformatie. Zo inspireerde ze in amper twee jaar honderden leerkrachten en tientallen openbare kleuterscholen. En ze schreef dit boek, *'De Natuurwetten van het kind, een revolutionaire visie op opvoeding'* waarin ze uitgebreid haar werkwijze beschrijft. In het boek verduidelijkt ze ook de wetenschappelijke principes die ten grondslag liggen aan leren en ontwikkeling. Bovendien benadrukt ze dat het haar er niet om ging dat "kinderen moeten leren lezen voor ze naar de lagere school gaan, maar dat ze, als ze daar spontaan aan toe zijn, dit kunnen doen." Het boek verscheen in 2016 in Frankrijk en er zijn inmiddels al meer dan 200.000 exemplaren van verkocht en het is in meer dan tien talen vertaald, en is 2017 dus ook in het Nederlands gepubliceerd.

Leven is leren

Kortom, deze jonge Franse leerkracht, Céline Alvarez, heeft de moed gehad om te laten zien dat – zoals ik in mijn boek *'Samenlevingen in Balans'* schrijf - leven leren is: alles wat leeft leert, dus leren ook kinderen van nature graag en met plezier, als ze tenminste op een natuurlijke manier mogen leren en dus als ze mogen leren op basis van innerlijke motivatie en niet op een manier die van boven en buitenaf opgelegd wordt, of zo als Céline Alvarez dat uitdrukt, waarbij hun eigen wetten onder de voet gelopen worden. Ik heb tot nu toe nog maar een klein deel van haar boek gelezen, maar ga het zeker met veel aandacht uitlezen en ik raad het iedereen aan die ook geïnteresseerd is in andere vormen van leren. Voor mij is haar experiment ook een bevestiging van mijn ideeën over leren en onderwijs en waarom ik in 2003 besloot om me te willen inzetten voor de transformatie van leren en onderwijs.

Marja de Vries

Auteur van

= *'De Hele Olifant in Beeld, Inzicht in het bestaan en de werking van Universele wetten en de Gulden Snede'* (2007)

= *'Samenlevingen in Balans, Naar een toekomst in harmonie met de universele wetten'* (2014)

Email: marja@marjadevries.nl

website: www.marjadevries.nl